

18.3.2015

Att se även det goda

Praktikforskning om Hur Pussel för ett gott liv- arbetsboken kan stöda processen där service planeras med barnfamiljer inom handikappservicen

Ilona Fagerström 013324757

ilona.fagerstrom@helsinki.fi

S24 Praktikforskning

i socialt arbete

Helsingfors Universitet

Handledare: Ilse Julkunen

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty		Laitos/Institution– Department	
Valtiotieteellinen tiedekunta		Sosiaalitieteiden laitos	
Tekijä/Författare – Author			
Ilona Fagerström			
Työn nimi / Arbetets titel – Title			
Att se även det goda. Praktikforskning om Pussel för ett gott liv- arbetsboken kan stöda processen där service planeras med familjer inom handikappservicen			
Oppiaine /Läroämne – Subject			
Sosiaalityö			
Työn laji/Arbetets art – Level	Aika/Datum – Month and year	Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages	
Käytäntötutkimus	18.3.2015	35 + 3 liitettä	

Tiivistelmä/Referat – Abstract

Käytäntötutkimuksessani tarkastelen prosessia, jossa vammaisperheille tehdään palvelusuunnitelma vammaispalvelussa. Vammaisjärjestöt ovat kehittäneet "Hyvän elämän palapelin"-työkirjan, jonka tarkoituksena on tukea perheitä palvelusuunnitelman teossa. Tutkimuksessa testaamme tätä työkirjaa kahden vammaisperheen kanssa. Tutkimuskysymykseni ovat Kuinka perheet/vammaispalvelu kokevat prosessin, jossa palveluja suunnitellaan? Kuinka Palapeli voi tukea tässä prosessissa?

Tutkimus on toteutettu Raaseporin kaupungissa ja tutkimusasetelma on kehitelty yhteistyössä vammaispalvelun työntekijöiden kanssa. Tutkimus on laadullinen ja analyysissä käytän sisällönanalyysiä menetelmänä. Tutkimusasetelma on jaettu kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa testaamme kahden perheen kanssa työkirjaa perheiden kotona. Toisessa osassa osallistun tapaamiseen, jossa perheille rakennetaan yhteistyössä vammaispalvelun sosiaaliohjaajien kanssa palvelusuunnitelmaa perheille. Kolmannessa osassa haastattelen vammaispalvelun tiimiä. Ryhmähaastattelu pohjautuu ensimmäisessä ja toisessa osassa havaitsemiini asioihin sekä perheiden kertomiin kokemuksiin.

Perheet pitivät Palapelista ja sen vahvuuksiin keskittyvästä reflektioivasta tyylistä. Lapset osallistuivat vaihtelevasti keskusteluihin, heillä saattoi olla paljonkin kerrottavaa. Näillä perheillä oli positiivinen elämänasenne ja heillä palvelut toimivat tällä hetkellä hyvin. Perheet olivat tyytyväisiä elämäänsä juuri sellaisena, kuin se nyt on. Tulevaisuudessa oli tulossa muutoksia palveluihin, jotka pohjautuivat lasten toiveisiin. Vanhemmat olivat herkkiä kuulemaan lastensa toiveita. Työkirjasta ei kuitenkaan ollut konkreettista apua palvelun suunnitteluun, sillä vanhemmat osasivat toimia palvelurakenteissa ja he olivat tietoisia eri vaihtoehdoista. Perheiden tilanne ei aina ole ollut niin hyvä ja he uskoivat, että aikaisemmassa vaiheessa työkirja olisi voinut olla hyvänä apuna palveluiden suunnittelussa. Vanhemmat toivat esiin, että työkirjan vahvuus oli sen voimavaroihin keskittyvässä tyyliässä, kun usein prosesseissa keskitytään ongelmiin. Nämä ongelmat eivät kuitenkaan näy arjessa, silloin kuin arki toimii hyvin. Huolta oli myös siitä, kuinka ongelmakeskeiset rakenteet vaikuttavat lapsen minäkuvaan. Nämä vammaiset lapset kuuntelevat tarkkaan, mitä heistä puhutaan myös erinäisissä virallisissa yhteyksissä, vaikka vaikutelma olisikin toinen.

Vammaispalvelun koki, että palvelusuunnitelmat toivat asiakkaat ja työntekijät lähemmäksi toisiaan. Asiakkaiden tilanteista sai palvelusuunnitelmia tekemällä kokonaisvaltaisemman kuvan. Vammaispalvelu koki, että Palapelista voisi olla hyötyä perheille ja se voisi myös selventää palvelusuunnitelman tarkoitusta. Työntekijät kokivat, että suurin osa asiakkaista olivat tyytyväisiä palveluihin ja, että suhde asiakkaisiin toimi yleisesti ottaen hyvin. Kuitenkin säästötoimien vuoksi joudutaan myös rajoittamaan tuen saantia niin, että asiakkaat turhautuvat. Vaikeimmaksi asiaksi vammaispalvelun työssä koettiin tuen epääminen silloin, kuin sekä perheet että työntekijät näkivät tuen tarpeen. Tilanne voi olla ammattietiikan kannalta ristiriitainen. Työntekijät joutuvat kamppailemaan organisaation säästövaatimusten sekä asiakkaiden hyvinvoinnin turvaamisen kanssa. Työntekijöitä suojaa kuormittavuudelta se, että päätökset tehdään tiimissä. Työntekijät kokivat voivansa tehdä kuitenkin vielä hyvää työtä, joka näkyi myös näiden kahden perheen tyytyväisyytenä. Pieni kaupunki ja pysyvä henkilökunta antoi myös mahdollisuuden tuntea asiakkaat ja toimia joustavasti. Tutkimuksen aikana vammaispalvelun työntekijät alkoivat reflektoida vammaispalvelun ongelmakeskeisyyttä. He kokivat tarpeelliseksi myös painottaa asiakkaiden voimavaroja enemmän. Vammaispalvelu ei ollut aiemmin pohtinut lasten osallisuutta yhdessä. He kokivat kuitenkin lasten kuulemisen tärkeäksi ja pohtivat kuinka koko perhettä saataisiin tuettu paremmin.

Näen lasten oikeuksien, lasten identiteetin kehittymisen sekä toimijuuden kannalta tärkeäksi, että lasten roolia vammaispalvelun prosesseissa tutkittaisiin ja kehitettäisiin jatkossa. Koen, että Hyvän elämän palapeli-työkirja sekä palvelusuunnitelman tyyliltään eroavat toisistaan. Palapelin voimaannuttava keskustelu ei niinkään näy palvelusuunnitelman teossa. Mikäli palvelun suunnittelussa keskityttäisiin myös voimavaroihin ja pohdittaisiin enemmän asiakkaan kokemuksia, voitaisiin kenties saada koko perhe paremmin osalliseksi. Näin myös lapset pystyisivät esimerkiksi vanhempien tuella ilmaisemaan paremmin ajatuksiaan. Voidaankin pohtia onko tarkoituksenmukaista, että vanhemmat joutuvat suojelemaan lapsiaan ongelmakeskeisiltä rakenteilta, jotta lapset eivät kokisi itseään taakaksi? Työntekijät pystyvät vaikuttamaan tähän, mutta tarvitaan myös rakenteellista muutosta ja halua nähdä vammaiset lapset oman elämänsä asiantuntijoina.

Avainsanat – Nyckelord – Keywords

vammaispalvelu, vammaisperheet, palvelusuunnitelma, lasten osallisuus,

Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited

Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information

Innehållsförteckning

Att se även det goda.....	1
1. Inledning.....	5
1.1 Forskningens syfte, målsättning och forskningsfrågan	6
2. Praktikforskningens handlingsmiljö.....	6
3. Serviceplan och ”Pussel för ett gott liv”- arbetsboken.....	7
3.1 Serviceplan	7
3.2 Pussel för ett gott liv- arbetsboken	8
4. Material, etiska överväganden och analysmetod	10
4.1. Processen.....	10
4.1.1 Del 1 Att göra Pussel med familjerna	11
4.1.2 Del 2 Serviceplansmötet.....	11
4.1.3 Del 3 Gruppintervju med handikappservicen.....	12
4.2. Etiska överväganden.....	12
4.3 Forskarrollen.....	14
4.4 Analysmetod.....	15
4. De centrala forskningsresultaten	16
4.1. Att göra Pussel med familjerna	16
4.1.1 Del 1 och 2, vår familj & det goda livet nu och i framtiden.....	16
4.1.2. Del två och tre, Livet nu & plan till serviceplansmötet	18
4.2. Att göra serviceplan med familjerna	20
4.2.1. Reflektioner om processen.....	21
4.3 Handikappservicens reflektioner.....	24
4.3.1 Att göra serviceplan.....	24
4.3.2. Barnets roll i processen	28
4. 3.3 Att ta fram också styrkor	30
5. Avslutande diskussion	33
6. Källor.....	37
7. Bilagor.....	40
Bilaga 1	40
Bilaga 1	41
Bilaga 2 svenska.....	43
Bilaga 3. Serviceplan för handikappservicen i Raseborg	44

1. Inledning

På tisdagen 3.3.2015 fattade riksdagen beslut om att acceptera FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning efter att vissa lagändringar kommer i kraft (Helsingin sanomat, 3.3.2015) Processen har varit lång och också lagförändringarna har tagit tid. Några dagar innan valdes Pertti Kurikan Nimipäivät, ett punkband med utvecklingsstörda musiker att representera Finland i Eurovisionerna. Handikappolitikens tre centrala punkter är likabehandling, delaktighet och icke-diskriminering samt nödvändiga tjänster och stödåtgärder (www.stm.fi.) De här frågorna har också dessa musiker diskuterat med politiker och i media och också hamnat försvara varför konventionen behövs. Barnombudsmannens byrå har betonat vikten av att nya lagstiftningen tar i beaktande barnets röst i processer och beslutsfattande som berör dem själva. Det kräver nya metoder speciellt för de barn som har svårt att kommunicera med tal. De har också betonat familjers och barns erfarenhetskunskap som en central del av utvecklandet av servicen så att den motsvarar bättre behoven för familjer. (www.lapsiasia.fi)

I denna praktikforskning granskar jag på en serviceprocess där service planeras på handikappservicen för familjer, med familjer. Handikapporganisationer har utvecklat en arbetsbok som heter Pussel för ett gott liv (senare Pussel). Denna arbetsbok är skapad för att stöda familjerna i processen där service planeras för familjerna. Idén är att den fungerar som underlag för mötet där serviceplanen görs. Jag studerar hur arbetsboken Pusslet fungerar för två familjer, där barnet har funktionshinder och är brukare på kommunal handikappservice. Hur inverkar Pusslet på mötet där serviceplanen görs? Hur reflekterar handikappservicen om processen? Arbetsboken är ett pussel som består av åtta pusselbitar. Pusselbitarna har olika teman med frågor som hjälper familjen att reflektera över sitt liv och ställa mål inför framtiden. Den sista pusselbiten är en plan som innefattar det som familjen vill framföra på mötet där serviceplanen görs. Tanken är att i denna forskning se om och i så fall hur arbetsboken kan stödja familjen att föra fram sina tankar om sin situation och behoven nu och i framtiden till de professionella som jobbar inom handikappservice. Syftet är att se ifall arbetsboken kan bidra med nytta inför detta bemötande och planerande av servicen.

I denna forskning granskar jag på processen som bildas av tre delar. Jag kommer att vara med då familjerna arbetar med Pusslet. Jag kommer att delta på serviceplansmötet och be om feedback för processen av föräldrar. Slutligen för jag diskussion med teamet för handikappservicen om

processen och vad jag har iakttagit under processen. Detta bildar en helhet, denna rapport där alla olika aktörers röst kan höras. I bästa fall ger processen någonting åt alla de som är iblandade.

1.1 Forskningens syfte, målsättning och forskningsfrågan

Forskningens målsättning är att bidra med kunskap om processen där serviceplanen byggs upp på handikappservicen. Tanken är att kunskapen ska hjälpa handikappservicen att utveckla arbetet så att det gynnar alla aktörerna. Med aktörer menar jag de socialarbetare samt socialhandledare som arbetar på handikappservicen samt brukarna dvs. familjen – barn och föräldrar. Målsättningen är att denna kunskap kan bidra med nytta även till handikappservice inom andra kommuner samt till familjer.

Syftet med praktikforskningen är att studera hur "Pussel för ett gott liv"-arbetsboken kan fungera som verktyg för att lyfta fram familjers behov av stöd inom handikappservicen. Intresset är att förtydliga serviceplanens funktion som en kanal för familjers röst och de olika familjemedlemmarnas röster.

Forskningsfrågorna är:

1. Hur ser familjerna processen där serviceplanen görs?
2. Hur ser handikappservicen processen där serviceplanen görs?
3. Hur kan Pussel för ett gott liv- arbetsboken stöda denna process?

Då syftet är att studera familjer som är brukare för handikappservice behöver man definiera vad som avses med handikapp. Enligt Ann-Marie Lindqvist är handikappsforskningen i ett brytningsskede gällande terminologin för det som tidigare samlats under begreppet handikapp. Begreppen speglar samhällets rådande värderingar och förändras därför med tiden. Ann-Marie Lindqvist stöder sig på den definition som Socialstyrelsen i Sverige använder. Lindqvist citerar definitionen för begreppet funktionshinder som *"begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen"* och funktionsnedsättning som *"nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga"*. (Lindqvist 2008, 11-12) Jag använder också begreppen funktionsnedsättning och funktionshinder. Tyngdpunkten i denna forskning är inte funktionsnedsättningen i sig utan hur handikappservicens processer upplevs av de olika aktörerna.

2. Praktikforskningens handlingsmiljö

Studien har utförts på handikappservicen i Raseborg. Raseborg är en ny rätt så liten stad på 29 000 invånare, grundad 2009 då Ekenäs, Karis och Pojo sammanslogs. Handikappservicen leds av socialservicechefen Eivor Österlund-Holmqvist som jag kontaktade för min praktikforskning. Handikappservicen består av enhetschef som också ansvarar för vuxen socialt arbete och invandrartjänster. Teamet består av tre socialhandledare och en socialarbetartjänst vikarieras av en fysioterapeut. Teamet sköter alla arbetsuppgifter som hör till handikappservicens lagstadgade uppgifter. Som målsättning på internetsidorna för handikappservicen står att kommuninvånarna med handikapp har ett gott, meningsfullt liv jämställt med övriga invånare (www.raseborg.fi/handikappservice). Jag har blivit välmottagen av de som arbetar på handikappservicen. Andan under processen har varit positiv, det har funnits utrymme för utveckling. Att göra praktikforskning i Raseborg har varit tacksamt också på grund av storleken på enheten, vilket gör processen mer hanterbart och praktikforskningen har kunnat inverka på arbetet som görs inom handikappservicen.

Brukarna är en del av handlingsmiljön. I detta fall är brukarna barnfamiljer med funktionshindrade barn eller unga. Handlingsmiljön för denna forskning kan tänkas också vara hemmet där brukarna bor. Jag kommer att gå hem till familjer för att höra familjemedlemmarna berätta om sin familj och sina upplevelser. I forskningen tar jag inte ställning till familjen som institution. Jag tar inte ställning till vem det är som bildar en familj. I denna studie utgår jag ifrån att familjen är det som familjemedlemmarna upplever att bildar deras familj. Jag är medveten om att alla familjer har en egen familjekultur som baserar sig på egna värderingar och normer (Määttä, 2012) Jag bemöter familjerna med respekt för detta.

3. Serviceplan och "Pussel för ett gott liv"- arbetsboken

3.1 Serviceplan

Serviceplanen är ett officiellt dokument som görs då socialvård ordnas. Dess syfte och uppgifter står i lagstiftning om socialvårdens klientlag. (Vammaispalvelun käsikirja) Serviceplanen är ett verktyg där man granskar på brukarens situation som helhet. Att bygga upp serviceplan är en dialogisk process. Målsättningen för processen är att brukaren som i denna forskning är barnet och familjen tillsammans med kommunen har en gemensam syn på brukarens funktionsförmåga samt behov av service. Då synen varierar skrivs de delade åsikterna i planen. Centralt för

serviceplanen är brukarens egen syn på sin livssituation samt behov av service. Serviceplanen i sig binder inte kommunen, men också möjliga framtida behov av service skrivs ner för att kommunerna kan förbereda sig på kommande behov av service. Upplägget på serviceplanen varierar från kommun till kommun, men den ska innefatta de centrala punkterna som står i lagstiftningen. (ibid)

Serviceplanen kan ses som en möjlighet för dialog mellan handikappservice och familjen. Den kan ses som en möjlighet för att förtydliggöra processer och service för familjen och för att kommunen får mera kunskap och förståelse för den problematiken familjerna tacklas med. Genom att förutse framtiden, framtida behov av stöd kan man redan i god tid förhålla sig till kommande förändringar. Detta gäller både familjen och kommunen. Varje barns och varje familjs situation och behov av service ser olika ut och därför behöver alla mötas utan förutfattade meningar. Serviceplanen kan också ses som en möjlighet att utveckla dialogen så att också barnen får sin röst hörd.

Anu Autio (2013) har i sin praktikforskning i Helsingfors granskat på hur serviceplanen dokumenteras och processen där man bygger upp serviceplan för vuxna inom handikappservicen. Hon såg att serviceplanen var ofta gjorda och att de var gjorda tillsammans med brukaren. Hon märkte också att arbetsböcker som fanns till förfogande som stöd för brukarna i processen användes inte. Autio såg att det skulle ha varit viktigt att också granska på hurdan inverkan serviceplanen och processen har för brukare och på hurdant sätt processen borde utvecklas för barnfamiljer. Detta är någonting som denna studie försöker ta tag i.

3.2 Pussel för ett gott liv- arbetsboken

I detta kapitel presenterar jag Pussel för ett gott liv-arbetsboken. Presentationen grundar sig på det som står i arbetsboken, på källor från arbetsboken samt diskussioner som jag fört med Miina Weckroth som är verksamhetschef för Jaatinen vammaisperheiden monitoimikeskus. Våren 2013 påbörjade jag min praktikforskningsprocess då Pussel-boken inte ännu hade publicerats. Jag skulle testa Pusslet tillsammans med Jaatinen ry med några familjer. På grund av moderskapsledighet blev processen på hälft. Redan då insåg jag att Pusslet borde testas i samarbete med handikappservicen för att se hur den fungerar som en del av serviceprocessen. Boken är skapad till ett behov att förtydliggöra processen där man planerar service för familjerna. Serviceplanen sågs vara ett ypperligt verktyg för detta. Det fanns kunskap om familjer som såg serviceprocesser som belastande och kunde ha bristfällig kunskap om syftet för serviceplanen. Relationerna till

handikappservicen kunde vara svåra och familjerna kunde känna sig utmattade. Pusslet är ett verktyg för familjerna att själv kunna inverka på sin situation. Då familjerna vet hur de vill leva, vad de kan göra själv och vad de behöver hjälp med har de lättare att framföra detta till handikappservicen som erbjuder stöd.

Pussel för ett gott liv arbetsboken ("Pusslet") är en arbetsbok som Jaatinen, Kehitysvammaliitto har utvecklat som stöd för familjer som är i behov av serviceplan eller uppdatering av serviceplan. Förbundet de Utvecklingsstördas väl (FDUV) har översatt boken till svenska. Pusslet finns att köpa som ett häfte, också finns den gratis i elektronisk format på www.verneri.fi både på finska och på svenska. Karoliina Pertamo har illustrerat häftet och hos mig väcker färgglada bilderna och layouten i sig positiva tankar.

Pusslet grundar sig på ett lösningsfokuserat (ratkaisukeskeinen) och emansipatoriskt sätt att tänka. Detta innebär att tyngdpunkten ligger i familjens behov, man fäster uppmärksamhet på och förstärker det som är gott och fungerande. Fokuset ligger på att ställa mål inför framtiden och försöka hitta lösningar för att nå målet genom att ändra det som inte fungerar. (www.ratkes.fi) Pusslet målsättning är att nå ett gott liv. Då servicen fungerar kan familjen koncentrera sig på att leva bra familjevardag. Antti Mattila skriver i boken Onnen taidot att yttre förhållanden så som pengar inverkar på individens upplevelser av lycklighet relativt lite. Mer centralt är hur man anpassar sig till förändringar i livet och hurdan livsinställning man har. Mattila tar upp forskning där upplevelsen av subjektiv lycklighet inte sågs bidra med själviskhet utan social kompetens och samarbetsförmåga. (Mattila & Aarninsalo 2009, 34-45) I samma bok skriver Pekka Aarninsalo att då man granskar på lycklighet hos individer kan man inte se att detta hänger enbart på individens eget ansvar. Man kan inte utesluta samhälleliga faktorers inverkan på ökad eller minskad möjligheten till lycklighet i livet. (ibid, 65) Offentliga strukturers inverkan på dessa familjer eller individer kan tänkas sig vara extra stort, eftersom de kommer kanske alltid att vara beroende av samhällelig hjälp.

Då man har barn med funktionshinder så ställer det annorlunda krav på vardagen och livet överlag. Att anpassa sig till detta är nödvändigtvis inte så lätt och ofta behöver dessa familjer hjälp mer eller mindre. Då man får den hjälp man behöver, då servicen är ändamålsenlig och fungerande och relationen med stödinstitanser är fungerande kan föräldrarna koncentrera sig på det viktiga, att trygga barnet ett gott liv. Ifall de hamnar kämpa mycket för att få fungerande

service så fästs energi på sådant som belastar familjens situation ännu mera, vilket minskar på välmående och tryggheten i familjen.

Pusslet är gjort för att stöda familjerna för att få vardagen att fungera. Pusslets syfte är att hjälpa familjen att först själv ta fast i de lösa trådarna, komma underfund med vad det är som familjen behöver hjälp med och sedan med hjälp av professionella och servicen få helheten att fungera så att familjerna kan leva ett gott liv.

Pusslet består av åtta bitar som är delade i dessa fyra huvudteman:

1. Vår familj
2. Ett gott liv för vår familj nu och i framtiden
3. Livet för vår familj just nu
4. Att lägga pusslet och göra upp en verksamhetsplan

Enbart den sista delen, som fungerar som sammanfattning är det som familjen hämtar med sig till mötet där serviceplanen byggs upp tillsammans med socialarbetaren eller socialhandledaren.

Tanken är att familjen självständigt arbetar med Pusslet. Det är inte meningen att familjerna behöver dela med sig allt med professionella, utan att de sedan sammanfattar de relevanta som de vill föra fram då serviceplanen görs. Professionella bidrar med sin kunskap och kännedom av servicealternativ. Syftet är att det sedan kan skräddarsys en serviceplan för familjen som motsvarar barnets och familjens behov och önskemål. (Pussel för ett gott liv- arbetsboken 2014)

4. Material, etiska överväganden och analysmetod

4.1. Processen

Forskningsdesignen är utfunderad tillsammans med enheten för handikappservice i Raseborg. Jag presenterade Pusslet för dem och de var nyfikna på hur den kunde fungera som stöd då man bygger upp ett serviceplan. Forskningsfrågorna är:

1. Hur ser familjerna processen där serviceplanen görs?
2. Hur ser handikappservicen processen där serviceplanen görs?
3. Hur kan Pussel för ett gott liv- arbetsboken stöda denna process?

För att besvara på forskningsfrågorna har jag testat arbetsboken med två familjer.

Handikappheten i Raseborg valde två familjer för att tillsammans med mig testa hur arbetsboken fungerar då man bygger upp serviceplan. Kriterier för familjerna var att de behöver relativt mycket hjälp och att de är i behov av serviceplan eller uppdatering av sådan. Teamet valde sådana familjer som de tänkte att vill som familjer ställa upp för forskning, som de tänkte att är positiva och mottagliga. Då jag fått kontaktuppgifterna till föräldrarna av socialarbetaren ringde jag upp föräldrarna och frågade om de som familj vill ställa upp för denna forskning. Jag skickade infobrev (bilaga 2) per e-post till föräldrarna och de fick tid att fundera om de vill delta. Båda familjerna ville delta i processen.

Jag har delat in forskningsprocessen i tre delar som beskrivs nedan. I detta kapitel granskar jag också på min forskarroll och reflekterar på etiska frågor kring forskningen. Jag presenterar också mitt sätt att analysera materialet.

4.1.1 Del 1 Att göra Pussel med familjerna

Första delen av processen gick ut på att gå igenom Pusslet bit för bit med familjerna. Jag hade tänkt att Pusslet skulle ta ungefär två träffar, men båda gjordes under en gång. Den första träffen tog 1,5h och den andra dryga 2h. Båda träffarna kunde ha delats i två så som var planerat från början. På grund av fysiskt avstånd och tidtabell blev det enbart en träff. Dessa båda samtal bandades och transkriberades. Jag var hemma hos familjerna. I den ena familjen deltog alla familjemedlemmar. I den andra familjen deltog ena föräldern, funktionshindrade barnet och ett syskon deltog stundvis. Barnen var i ålder mellan 4-18. Att gå igenom arbetsboken fungerade så att jag var den som ”drog” diskussionen, dvs. ställde frågor enligt instruktionerna i boken. Jag ställde också egna följdfrågor och en del frågor tog mera tid för de kändes relevant för just den familjen. Familjerna fick Pusslet i bokversion som de kunde fylla i och de följde också med i boken. Hos båda familjerna blev anteckningarna en bisak eller i en mindre roll på grund av intensiv diskussion. Det fanns också utrymme för tystnad under Pusslet.

4.1.2 Del 2 Serviceplansmötet

Andra delen av processen gick ut på att jag deltog i mötet där serviceplanen gjordes tillsammans med familjen och socialhandledaren. På dessa möten deltog det funktionshindrade barnet med

förälder eller föräldrar. Den ena familjen ville att mötet skulle hållas hemma hos dem och den andra familjen ville att mötet skulle hållas på socialbyrån. Två olika socialhandledare deltog i mötena. Dessa möten bandades. Båda var ungefär 1,5 h långa. Jag har transkriberat mötena delvis, från de ställen som kändes relevanta för denna forskning. Jag har dock lyssnat på banden som helhet. På mötet gick socialhandledaren punkt för punkt igenom blanketten för serviceplan (bilaga 3). För båda familjerna handlade mötet om uppdatering av serviceplan. De "gamla planen" fungerade som underlag för den nya. Min roll var i denna process att bara lyssna och följa med diskussionen, att iaktta. Jag använde dessa mötestillfällen för att efter att servicen var planerat tillsammans med familjen och socialhandledaren föra om processen. Den familj som vi var hemma hos stannade jag ännu efter att mötet var slut för att fråga om processen av barnet också föräldrarna deltog i samtalet. Detta tog 35 minuter och intervjun bandades och transkriberades.

4.1.3 Del 3 Gruppintervju med handikappservicen

I processens sista del förde jag samtal med handikappenheten. På intervjun deltog hela teamet. Intervjuer med flera personer är ofta en svår situation att hantera och det finns en del specifika problem förknippade med dem (Jacobsen 1997, 157 .) En del var mer aktiva och en del kommenterade mycket lite om alls under samtalet. Diskussionen var rätt så enig, det kom inte fram ifall det fanns starkt olika åsikter om frågor. Huruvida det har kunnat ha att göra med t.ex. arbetserfarenhet eller gruppdynamik är svårt att ta ställning till. Jag berättade om det jag hade åskådat, hört och upplevt då jag gjort pusslet med familjen och deltagit på serviceplansmötet. Vi reflekterade tillsammans om olika frågor som jag tar upp i analysen. Jag frågade också om hur processerna går till och hur teamet fungerar. Denna intervju var 45 minuter lång och jag transkriberade den helt.

4.2. Etiska överväganden

I denna forskning granskar jag på en process. Det finns familjeperspektiv, föräldraperspektiv, barnperspektiv och professionellas perspektiv. Det är många olika röster som bildar helheten. Viktigt för processen har varit att varje röst hörs. För praktiken och formandet av praktiken har det viktiga varit att jag har kunnat förmedla de röster som hörs i familjen till de professionella som arbetar på handikappservicen. Etiska reflektioner har ständigt varit närvarande i processen.

Under processen har jag följt etiska delegationens tre etiska grundprinciper för humanvetenskaperna. Dessa är respekt för den undersökta personens självbestämmanderätt, undvikande av skador samt personlig integritet och dataskydd. (Forskningsetiska delegationen 2009, 5) Den först nämnda principen som gäller personers självbestämmanderätt har jag tryggt med infobrev till familjerna (bilaga 1) samt med samtyckesblankett (bilaga 2) både till föräldrarna och professionella på handikappservicen. Jag har också muntligt beskrivit forskningens syfte till de olika parterna. Vid första träffen har jag också förklarat till barnen vem jag är och varför jag är hemma hos familjen. Eftersom jag inte känner barnen från förut, visste jag inte i hurdan utsträckning de förstår processen som de är en del av. Därför har jag valt att inte be om skriftligt samtycke av barnen, utan tänkt att det räcker med föräldrarnas. Jag visste inte heller hur mycket föräldrarna hade talat med barnen.

Det finns vissa etiska aspekter som det är bra att reflektera kring och överväga då forskning berör barn. Barn- och barndomsforskningen har utvecklats senaste årtiondena och enligt Harriet Strandell gäller etiska diskussionen i huvudsak auktoritets- och maktrelationer mellan barn och vuxna och barnets underlägsna position inom institutioner. Forskaren hamnar fundera på sin position samt på hurdana konsekvenser forskningen har på barnets liv. Fokuset på de etiska ansvaret har legat på materialinsamlingsfasen och bemötandet med barnet. (Strandell 2010, 107-110) Då vi gjorde Pusslet var barnen. Jag uppmuntrade barnen att delta, men barnen fick själv välja. Också fanns det utrymme att diskutera aktivt eller bara lyssna. Jag undvek inte svåra frågor, men jag såg till att diskussionen alltid gick tillbaka till positiva stigar. Barnen var inte ensamma. Vid den enskilda intervjustunden med ena klientbarnet var föräldrarna med. De frågor som var för svåra att svara på besvarade föräldrarna. Då hade också barnet lättare att kommentera om det fanns någonting att säga. Jag upplevde att barnen var trygga med sina föräldrar och kunde uttrycka sin egen åsikt.

Gudny Björk Eydal och Mirja Satka ser att socialarbetaren är i nyckelposition i förverkligandet av barnens delaktighet. Viktigt vore att hitta nya former som skulle ersätta den vuxenstyrda arbetskulturen. De ser socialarbetarna ha lång erfarenhet av att fungera som röst för tysta medborgare. Socialarbetarna har verktyg och forskning över hur delaktigheten kunde förverkligas i praktiken. De ser socialarbetarna ha en möjlighet och etisk skyldighet att få denna tysta gruppens röst hörd. (Eydal&Satka 2006, 318) Detta är någonting som jag strävar efter i denna forskning. Jag ser som etiskt nödvändigt att lyfta fram också barnets röst, reflektera kring barnets roll och de

arbetsätt som styr serviceprocesser också för de barn som har funktionshinder och är brukare av handikappservice.

Jag har jag valt att inte skriva om funktionsnedsättningen, könet på familjemedlemmar, ålder på familjemedlemmar eller service som familjen har. Jag skriver om föräldrar, barn och syskon. Informationen kunde delvis öppna processen mer, men för att skydda familjers personliga integritet kan jag inte delge denna information. Jag upplever att jag kan kringgå denna information och ändå fästa uppmärksamheten på det viktiga. Jag har också valt att inte skriva om professionella på handikappservicen med namn. Jag upplever att det inte är nödvändigt och ändamålsenligt.

Etisk hållbar forskning anses vara sådant som inte bara undviker skada, utan strävar efter att vara konstruktivt och nyttigt för de som deltar (Rauhala et al. 2011, 238). Detta kan också anses vara praktikforskningens syfte, att utveckla och att bilda kunskap till praktiken med praktiken. I denna forskning kommer också familjers erfarenhetskunskap fram som är viktigt i utvecklandet av service. Denna studies utgångspunkt är att se ifall Pusslet kan bidra med nytta till familjen och till processen där serviceplanen görs. Intresset är att förtydliggöra och utveckla handikappservicens processer med familjer. Jag strävar efter att synliggöra barnets roll som brukare på handikappservicen. Detta är någonting som jag upplever att forskning behöver ta tag i. Målsättningen är att kritisk granska processen i en konstruktiv anda, med respekt och nytta för alla parter.

4.3 Forskarrollen

Jag har ett intresse för frågor vad gäller barns och familjers välfärd. Under min studietid har jag blivit mer och mer intresserad av hur familjernas välfärd påverkas av att barn i familjen har funktionshinder och det faktum att de behöver mycket stöd i sin vardag. Också är jag intresserad av barnet som aktör: hörs barnets röst i ärenden som gäller den själva och hur inverkar serviceprocesser på barnets självbild? Jag har själv två små barn och har som stödperson fått följa med en familj där barnet har funktionshinder. Jag har arbetat på barnskyddet och funderat där på barnets roll i serviceprocesser. Jag granskar på handikappservicen i sig med en utomstående blick.

Syftet med denna studie har varit att testa om ”Pussel för ett gott liv-arbetsboken” kan fungera som hjälp för familjer då man bygger upp ett serviceplan. Samtidigt kan man tänka sig forskningen möjliggör utvecklandet av arbetsmetoder inom handikappservicen. I varje fall reflektion kring det egna sättet att arbeta. I forskning om förhindrande faktorer i förverkligande av funktionshindrade barns aktörskap har man märkt att styrande faktorer verkade ha att göra med professionellas attityder och kommunikation eller strukturella och kulturella faktorer inom institutioner och samhälle (Olli et al. 2012.) Jag ser att centralt för min forskarroll är att fungera som spegel för handikappheten i Raseborg så att professionella där kan reflektera och utveckla sina arbetssätt och identitet som professionella.

Min roll i processens olika delar skiljer sig från varandra. I del 1 är min uppgift att aktivt ställa frågor och uppmuntra familjemedlemmarna att berätta om sitt liv. Lika mycket är min uppgift att lyssna. Att testa arbetsboken och att intervjua var nytt även för mig så på sätt och vis övade jag i hur arbetsboken kan användas, vilket inverkar på hur arbetsboken i praktiken användes. I del 2 då serviceplanen byggdes upp var min roll att vara en passiv iakttagare. Fokus låg på iakttagande av dialogen och bemötandet. I samband med dessa möten bad jag om feedback för processen och förde igen aktivt samtal. Dessa tillfällen var sådana där socialhandledaren och familjen kunde reflektera tillsammans. I del 3 använder jag som underlag för intervju med handikappservice mina upplevelser och iakttagelser av att testa Pusslet och följa med serviceplansmötet med familjer. Jag speglar processen tillbaka till handikappservicen. Dock är inte spegelbilden tydlig eftersom den präglas av mina förhandsuppfattningar och min tolkning av processen. Denna process är ett tillfälle för de professionella att reflektera. Min roll blir att hålla fast i helheten och få denna process rapporterad och analyserad i denna text.

4.4 Analysmetod

Denna studie är kvalitativ och det är meningen att djupare granska på en process. Syftet är att lyfta fram olika individers röst som bildar en helhet. Som analysmetod har jag valt att använda materialbaserad innehållsanalys eftersom den ger möjligheten att utgå från materialet och finna de relevanta i materialet (Tuomi och Sarajärvi, 2009.) Processen är induktiv. Jag utgår från detaljer och sedan flyttar mig till större helhet. Jag analyserar forskningens olika faser skilt och slutdiskussionen binder ihop delarna.

Analys är inget isolerat stadium utan genomsyrar en hel intervjuundersökning (Kvale 2006, 185.) Analysen har ständigt varit närvarande och den har hjälpt mig att gå vidare i processen till följande stadiet. Speciellt inför del tre har jag i form av tankekarta sammanfattat det som jag såg vara relevant för studien och som jag upplevde att var viktigt för handikappservicen att reflektera på. Efter den sista delen har jag granskat på det transkriberade materialet som helhet och i delar.

Med att läsa den transkriberade texten har jag sökt efter relevanta teman för processen. Genom att lyssna på banden har jag bättre kunnat fästa uppmärksamhet på dialogen och bemötande. Dels har jag sökt efter likheter i familjers upplevelser och dels har jag sökt efter det som skiljer familjerna. Intervjuerna i sig har varit mångsidiga, varierande och de har stundvis varit mycket djupa. Tolkningen har kunnat ses vara en hermeneutisk tolkning där förståelsen av en text sker genom en process där man granskar på mening av delar som bidrar till tolkningen av helheten. Detta kan ses vara en företeelse som rör sig i spiral tills man har kommit fram till en rimlig mening. (Kvale 2006, 50) Efter att jag granskat på de olika delarna har jag försökt greppa helheten och återigen delarna. Detta har jag gjort tills jag har upplevt att processen är färdig.

4. De centrala forskningsresultaten

I detta kapitel kommer jag att framföra de centrala forskningsresultaten. Jag har delat in analysen i tre olika huvudkapitel enligt forskningsprocessen.

4.1. Att göra Pussel med familjerna

Pussel för ett gott liv- arbetsboken testades med två familjer. Jag gick hem till familjerna. Hos båda familjerna satte vi vid matbordet och diskuterade. I den ena familjen deltog hela familjen. Föräldrarna frågade ifall barnen behöver vara med. De kom sedan helt gärna med och hade mycket att berätta. I den andra familjen var inte hela familjen med. Arbetsboken och också utprintade "pusselbitar" fanns till hands. Barnen ville göra anteckningar. De kunde fungera som sekreterare eller annars bara skriva eller rita på pappren. För barn speciellt för mindre barn kan det vara bra att det finns en möjlighet att kunna också t.ex. rita familjen eller rita hemmet. För större barn är det en ansvarsuppgift att fungera som sekreterare och skriva ner det väsentliga som kommer fram.

4.1.1 Del 1 och 2, vår familj & det goda livet nu och i framtiden

I den första delen behandlas varje familjemedlems styrkor. Detta visade sig inte vara det allra lättaste, att beskriva sig själv. Att reflektera över hurdan man är som person och hurdana styrkor man har. Detta var inte lätt för barn eller föräldrar. Föräldrarna hade lätt att beskriva barnets styrkor. Också syskonen berättade om styrkor hos olika familjemedlemmar. Det var inte så lätt för föräldrar heller att beskriva varandra.

Förälder: ” De e...de e ganska svårt att säga om sig själv. De är jätte svårt. (..) men att säga om andra så går nog.”

Att berätta om hela familjens styrkor var också en viktig del för båda dessa familjer. I båda familjerna kom det fram att de stunder där alla är på plats och till exempel spelar eller reser tillsammans var värdefulla. Att berätta och tala om dessa var viktigt speciellt för barnen. De var ivriga på att berätta om allt de gjorde tillsammans. I den här frågan kan åldern också ha betydelse. Äldre barn kan behöva självständighet på annat sätt än yngre barn. Ändå tänker jag mig att upplevelserna av den gemensamma tiden tillsammans är värdefull för både stora och små.

Att tala om familjens styrkor är kanske inte samma sak som att berätta om allt det roliga man gör tillsammans. Det var tydligt lättare att diskutera vad man tycker om och vad man tycker om att göra än hurdan man är som person och hurdana styrkor man har som familj. Förutsättningen för att man kan ha trevligt tillsammans kan handla om föräldrars krafter och resurser, att kunna möjliggöra trevlig samvaro med tid och verklig närvaro. Organisationsförmåga var någonting som var nödvändigt hos dessa föräldrar. Styrkan kan vara hur man delar ansvar i familjen. Ifall man inte har reflekterat så mycket kring vad det goda livet består av så kan det vara svårt att komma åt det styrkor som står som grund för det goda livet. Här märkte man också att olika frågor gick in i varandra och det var svårt att hålla dem i ordning. Ordningen i sig kanske inte spelar så stor roll ifall det viktiga för familjen tas till tals.

Viktiga människor för familjen hade också en central betydelse för familjens goda vardag. Att uppleva att det finns nära människor som ställer upp när det behövs var viktigt för båda familjerna. Också barnen tyckte om att berätta om dessa människor. Sådana som föräldrarna upplevde att var mindre viktiga i den bemärkelsen att de kanske inte stöder föräldrarna, kunde barnen uppleva som viktiga.

Förälder: ”(...)ne auttaa tosi paljon. Ei me varmaan ilman tätä arkee oltais saatu pyöritetty.”

Det kunde vara intressant att höra hur sådana människor som är nära till familjer med funktionshindrade barn ser på dessa familjer och livet de lever. Hur ser de på styrkor hos familjerna och kunde de involveras på något sätt mer i processer?

Första delen av Pusslet var den mest tidskrävande i dessa familjer, att få berätta om styrkor i familjen. Att diskutera varje familjemedlem enskilt och familjen som helhet ser jag som en central bit i Pusslet. Jag tror att denna bit ger allra mest ifall hela familjen är på plats. Att få reflektera över sin familj och berätta om det goda i familjen. Också barnen hade mycket att säga och jag kan tänka mig att det var skönt för föräldrar att höra barnen berätta om det som barnen upplevde som gott i familjen. Samtidigt var det säkert skönt för barn att höra hur andra familjemedlemmar upplevde som gott i dem. Också för föräldrar att reflektera kring styrkor i dem själva och höra dem sägas högt kan ge nya insikter om sig själva. Barnen hade visa tankar om vad gott liv innebär. Att det finns vissa grundpelare som t.ex. att ekonomin fungerar som gör att livet kan vara gott. Dialogen som kan föras med hjälp av Pusslet kan förstärka banden inom familjen. Det kan hända att man tar många saker som självklarhet utan att någonsin säga dem högt till varandra.

Ilona: "Mikä tekee teidän perheen elämästä hyvää?"

Syskon: "No se et me saadaan niinku ruokaa, ettei meidän niinku tarvii kerätä roskiksist tai silleen"

Förälder: "Se, et talous on niinku, se et taloudelliset asiat on kunnossa."

4.1.2. Del två och tre, Livet nu & plan till serviceplansmötet

Förälder: "Joo et kyl se mun mielest se, et on tää sitä onnellista elämää. Et, meil on kyl ollu paljon kaikkennäköisiä vastoinkäymisiä tässä et, ehkä sekin on sit se et, osataan nauttii tästä elämästä mikä on."

Förälder: "Allting så som de är just nu så är perfekt. (...) De är svårt att se hur de ser ut om ett halvt år. Men så som vi har de nu så är de bra."

Familjerna som deltog i forskningen var nöjda med livet som det var just nu. Det fanns sådana förändringar som familjerna planerade som skulle ske inom det nuvarande året. Det var också sådana stora frågor som skulle behandlas på serviceplansmötet och som blev centrala bitar i serviceplanet. Föräldrarna hade redan klart för sig hur förändringarna var möjliga och hur de skulle gå till väga med ärendet. Det som Pusslet kunde bidra med var att reflektera högt kring dessa

förändringar och kanske ännu få bekräftelse för att förändringarna var nödvändiga. Hjälptill planerandet av service behövde föräldrarna inte och i och med detta kunde Pusslet sådär konkret inte stöda just dessa två familjer. Situationen har inte alltid varit så och kanske vid ett tidigare tillfälle skulle Pusslet ha gett mera konkret nytta till planerandet av servicen.

Jag: "(...)Fungerar de bra liksom med alla, liksom..skolan o"

Förälder: "Alla instanser. Funkar faktiskt super bra. Jo. De är sällan de är. De är alltid någonstans som de brukar.. Men ja tycker kontakten mellan oss o socialt funkar jätte bra (...) allting funkar faktiskt. De e riktigt. De brukar int vara så"

Jag: "Har de alltid varit så?"

Förälder: "Nä, de har int alltid varit så. Nog har de alltid någonstans.. som de har varit krig o man har fått kämpa kämpa kämpa kämpa. Nu funkar de super bra. (...) Dom är nog rätta människor på rätta platser."

Jag: "E de liksom det som de är fast på?"

Förälder: "De e nog fast i de. De är absolut fast i de. (...) Om ja har någo funderingar så får ja allti hjälp. (...) O de e.. ja tycker.. sen har ja igen bekanta som har.. som är i samma situation. Som är så förbannade, för ingenting funkar."

Eftersom Pusslet gjordes under en gång så blev det lite väl långt för barnen att orka. Barnen i den ena familjen deltog egentligen i del ett och två. Diskussionerna varierade från mer lättsamtal till djupare och svårare samtalsämnen. Det var en balansgång att diskutera så att barnen bättre kunde delta till att vuxna diskuterade. Hur samtalet under Pusslet i praktiken går till kan tänkas sig variera mycket beroende på föräldrarnas sätt att tala, barnens ålder eller funktionshinder. Pusslet ger möjlighet att reflektera tillsammans med barn eller unga om också svåra saker och jag tänker att ibland vill också barnen och unga diskutera saker som kanske ses som "vuxendiskussion". Jag tänker att ibland kan det skada mera att man aldrig talar om saker än att man också tar till tals svåra saker. Hur frågorna diskuteras spelar förstås roll för hur samtalet upplevs av de olika delaktiga. Eftersom Pusslet fokuserar på styrkor och hur det goda livet för familjen skulle se ut och hur livet ser ut i framtiden så lämpar den sig bra också för barn att delta. Det är viktigt att barnen också verkligen hörs i samtalet. Därför kan det också vara nyttigt att det finns en

utomstående med som kan uppmuntra barnen att säga sin åsikt. Speciellt ifall föräldrar är vana att tala och barnen vana att vara tystare.

4.2. Att göra serviceplan med familjerna

De två möten som jag deltog på var uppdatering av serviceplan. Det ena mötet var hemma hos familjen och det andra mötet var på handikappservicens byrå. Föräldrarna hade valt platsen för mötet. Det var en socialhandledare som deltog på mötet. Den ena var familjens egna socialhandledare och den andra var arbetspar som nog hade träffat familjen tidigare. Syskonen deltog inte på mötet.

I den familjen som vi var hemma hos var barnet på sitt eget rum, barnet var lite sjukt. Föräldrarna frågade om barnet behövs med, men det bestämdes att barnet kan delta på mötet i ett senare skede. Socialhandledaren ville ändå direkt gå och hälsa på barnet. Hon berättade vem hon var och att hon var från handikappservicen och att de skulle uppdatera serviceplanen. På det andra mötet var barnet med under hela mötet. Det ena mötet hölls vid matbordet i köket och det andra mötet hölls i ett mötesrum.

Som underlag för diskussionen fungerade den föregående serviceplanen. Socialhandledarna på båda möten gick igenom frågorna i planen bit för bit. Diskussionen gick ganska långt så att socialhandledaren frågade ifall det som stod i den tidigare planen stämmer överens med nuläget och frågade om hur det hade förändrats. Föräldrarna svarade och om det kom upp någonting nytt eller om föräldrarna hade någonting sådant de ville ta upp så diskuterades frågorna.

Socialhandledarna lyssnade aktivt på föräldrarna och försökte fundera på hur man kunde lösa sådana frågor som föräldrarna hade. Föräldrarna var förberedda på möten och de hade färdigt tagit reda på olika saker. Båda familjerna hade sådana nya frågor och planer som hade sin grund i barnets önskemål. Föräldrarna tog upp dessa. På det sättet var serviceplaneringen viktigt nu för båda familjerna. Familjerna hade dock färdigt tydliga planer och de sökte mera bekräftelse, stöd och information från handikappservicen. Socialhandledaren stödde dessa önskemål och de visade sitt engagemang i frågorna. Det fanns också sådana frågor om service som socialhandledaren inte tog ställning till som de skulle behandla i team. Det blev flera öppna frågor i luften och socialhandledaren förberedde föräldrarna på att sådana system som hade fungerat hittills kanske inte kunde fortsätta som sådana. Det kom också fram önskemål om service som föräldrarna var försiktiga med att inte söka för mycket för att inte verka arroganta och därför bli nekade service.

Försiktigheten, att lite vara på sin tår kan ses handla om maktpositioner och föräldrars underlägsna position gentemot myndigheter som har makt att fatta beslut. Också ville föräldrarna att kommande behov av service skulle skrivas ner i planen. På detta sätt såg man att föräldrarna hade kunskap om serviceplanens funktion. Det fanns tydliga planer på hur de skulle gå till väga i olika ärenden, vem som sköter vad. Detta var också någonting som föräldrarna ville ha klart för sig.

Båda socialhandledarna frågade om barnets åsikter i den punkten i serviceplanen där brukarens åsikter frågas. Barnet där hemma kom också från sitt rum med till matbordet. Båda barnen hade en stark åsikt i den frågan som de önskade förändring i. Socialhandledarna gav också utrymme för diskussion med barnen, det blev t.ex. mycket diskussion om fritidsintressen. Barnen diskuterade och berättade varierande. Socialhandledarna visade sitt intresse frågade och lyssnade med respekt på det som barnen med föräldrars stöd berättade. Föräldrarna stödde denna dialog med sitt deltagande i diskussionen. De preciserade barnets önskemål utgående från de diskussioner som de har fört tidigare med barnet. Föräldrarna gav dock också utrymme för socialhandledarens och barnets dialog. Dialogen innehöll också humor och stunder av glädje.

Dessa två möten var bekväma. Alla parter verkade nöjda och jag upplevde att det inte fanns större motstridigheter i luften. I varje fall kom inte dessa fram. Man märkte speciellt i det ena mötet att föräldrar också ville berätta sådana saker som inte frågades i serviceplanen. Föräldrar ville berätta om barnet och om vardagen, om det goda som fanns i livet. Detta kan tänkas ha att göra med att socialhandledaren var bekant och hade blivit en viktig person för familjen. Det fanns en relation, ett förtroende mellan föräldern och socialhandledaren. Det här är någonting som forskning har uppmärksammat tidigare. Föräldrarna vill berätta om det goda och fungerande i livet och speciellt om det funktionshindre barnet. De vill att människor runt omkring ser barnet som den person de är. (Gundersen 2012)

4.2.1. Reflektioner om processen

Efter att serviceplanen hade gjorts fanns det ännu utrymme för reflektion om processen, hur Pusslet hade fungerat som stöd. Föräldrarna och socialhandledarna hade möjlighet att föra samtal med varandra om sådant som kanske inte diskuterades annars. Det fanns utrymme för feedback och dialog om serviceprocesser överlag.

Förälder: ”Tähän vielä sellainen palaute, että kun usein elämä.. elämä tota tässä lomakeviidakoissa ja näissä kaikissa Kelan ja vammaispalvelun ja sairaaloitten kans keskitytään

aika paljon vaan siihen.. niihin ongelmiin. Niin tässä (Pussel) oli kiva se, et.. et myös mietitään niitä asioita mitkä toimii ja mitkä on vahvuuksia. Et usein sitä arjessa unohtaa, että.. että mitä kaikkee on. Ja tärkeä niit ongelmiin on tietysti käydä läpi, mutta myös, et se ei oo vaan sitä. Et on paljon hyviiki asioita siinä... Et se oli jotenki kiva. Varsinkin kun käydään lasten kanssa. Että, välil on miettiny just, et miltä se lapsesta tuntuu, että.. että tota puhutaan kokoajan et pitää tätä ja tätä ja tätä. Ettei lapsi koe itseään sitten taakaksi. (...)Tiiän.. niin kuin muissa perheissä, että.. et on ollu huolta siitä, että tota.. on lapsi ruvennu ite puhumaan sitä, et ku musta on niin paljon harmia (...) Et lapsikin vaikka pelaa, niin kuuntelee kuitenkin tarkkaan.. joka sanan kuuntelee mitä puhutaan.”

Socialhandledare: ”Kyllä se on oikeesti ja sit ku tässä me ruvettiin itekin (handikappservicen i och med forskingen) sitä pohtimaan, et miten ongelmakeskeistä se aika monesti on. Tietysti sitten se, että monesti se esim. vammaispalvelusta, se tukihan perustuu siihen avun tarpeeseen, jolloin niist on vaan pakko. Mut et sen lisäksi tietysti aina ois kiva, että nostettais esiin mitkä on ne voimavarat ja niinku siihen, et keskitytään enemmän, et se on ihan oikeesti niin tosi tärkeä asia.”

Förälder: ”Ja se oli kiva, että se oli tässä (Pussel) niin voimakkaasti esillä, että mitkä asiat toimii.”

Oron som föräldern tar upp i citatet om hur problemorienterade processerna inverkar på barnets välmående är viktigt att ta tag i. Lagstiftning tryggar barnets delaktighet och barnen måste höras i beslut som berör dem själva i den mån det är möjligt. Problemcentrerade och också vuxenfokuserade processerna gör att det är svårt för barnen att delta. Också kan föräldrar skydda barnen från att höra diskussionerna och därför inte vill ta barnen med på möten. Servicen är till för att hjälpa barnet, samtidigt kan de stjälp barnet med att få dem känna sig som en belastning. Detta belastar också föräldrar, som måste ha verktyg för att skydda sig själva och barnen från allt det negativa som behandlas (Gundersen 2012.)

Istället kunde man förstärka barnets aktörskap och på detta sätt förstärka också barnets självuppfattning. Allting kan barnen inte påverka i. Till exempel kan olika terapi vara nödvändiga för barnets välmående. Terapier kan kännas tunga för barnet och de kanske skulle önska att de inte skulle behöva ha sådana. Att barn har en känsla av att de blir hörda och att de förstår varför de har olika service, kan göra att stödformerna göra att barnen är bättre mottagliga. När man har forskat i stödpersonverksamhet på barnskyddet så märkte man att nyttan av servicen blev svagt ifall målsättningen inte var tydlig för verksamheten, ifall barnet och familjen inte var medvetna om och hade bundit sig till dessa mål (Larsen 2011, 56-57.) Också kan man tänka sig att

stödpersonsverksamhet på handikappservicen eller vilken som helst service fungerar på samma sätt. Kunskap om varför saker och ting händer gör att man kan bättre ta emot det och på detta sätt kan servicen ha starkare inverkan.

Förälder: "Jag kan bli glad när de har kommit framsteg. Om jag int sku göra det så sku ja nog inte orka. Ganska många föräldrar som är trötta mältar nog allt de här negativa. Om jag sku fundera på att stackars mig så sku jag inte orka."

Dessa familjer som var med i forskningen hade en positiv livsinställning. De hade verktyg att hantera det negativa och att skydda barnen genom att t.ex. diskutera med barnet om att de inte är en belastning för föräldrarna. De märktes att föräldrarna gjorde sitt allt för att barnen ska må bra och att vardagen ska fungera. Vardagen hade inte alltid varit fungerande och familjerna hade haft motgångar. De såg ändå det som var gott i vardagen, fäste uppmärksamhet på detta. De flesta familjer som jag har träffat med funktionshindrade barn har verkat ha en extra energisk och positiv livsinställning. Jag undrar om detta är någonting som skyddar familjerna och ger dem krafter att orka? Men behöver det verkligen vara så, att föräldrar behöver skydda sig själv eller sina barn för strukturer som är menade för att stöda dem?

Pusslets konkreta inverkan märktes egentligen inte på mötet där serviceplanen gjordes. Dessa familjer kunde fungera i servicesystemet, de visste sina alternativ och de hade planerat redan länge de frågor som behandlades. De behövde inte stöd i planerandet av service. Pusslets inverkan var kanske på en annan plan, den kanske hjälpte föräldrarna att reflektera och förbereda på de kommande förändringarna. Den kanske gav insikter om familjens liv överlag. Den kanske kunde fungera som stöd i dialogen mellan föräldrar och barn. Den kunde stöda barnens roll att reflektera på familjen och att de är aktiva aktörer i familjen och sin omgivning. Pusslet gav en möjlighet också till syskonen att få berätta om sitt liv och sin roll i familjen. Pusslets syfte är att den fungerar som stöd och hjälp i det skedet där situationen är osäker och otydlig, där servicen inte stöder det nuvarande läget så att familjen skulle leva ett gott liv. Pusslet skulle säkert stöda serviceplaneringen allra bäst då när föräldrarna då när de ännu inte har all den kunskap och erfarenhet av att pussla ihop vardagen till en fungerande helhet.

Förälder: "Sku vi ha varit första året med så sku de säkert ha varit mycket mera till hjälp. (...) Såna som är nya i sin situation vet ingenting och vet int varifrån man kan söka det ena och det andra. Man vågar fråga råd. Nu kommer jag ihåg första gången när man gick och frågade någonstans så fick

man inte svar. Att allt har blivit bättre. Eller så är det så att man har vuxit in i det och man vet vad man kan kräva, eller int alltid kräva men begära.”

Man kan se att dessa familjers föräldrar har blivit utbildade av servicesystemet. Båda familjerna har berättat om ett tidigare skede i livet där det inte hade kunskap och information om hur de skulle gå till väga för att kunna leva en god vardag. De fick inte svar från kommunen eller sådant stöd som de upplevde då behöva. Situationen var förvirrande och osäker. Dialogen mellan föräldrar och kommunen var bristfälligt. Nu vet föräldrarna hur servicesystemet fungerar, om de olika alternativen som finns. De vet vad de har rätt till, vad de kan kräva eller vad de kan ansöka om. De vet vad som fungerar för familjen och vad som inte fungerar för dem. De vet hur FPA fungerar och hur man ansöker om stöd, hur man ska uttrycka sig i ansökningar. De har en dialog med socialservicen och ett förtroende för sin handledare på handikappservicen. De vill att förhållandet fungerar och de uppskattar stödet. Föräldrarna vet vad serviceplanen innebär och hur den kan stöda familjen. Lars Uggerhoj har granskat på brukare i servicesystemet och märkt att forskning tyder på att brukare utbildas till att vara servicebrukare, att de lär sig att fungera i servicesystemet som villiga agenter. Brukarna har också poängterat vikten av ett gott bemötande, en bra relation mellan de som gör socialt arbete samt brukarna. Brukarna vill att de som gör socialt arbete är engagerade, lyssnar aktivt, bemöter brukare som de själva är och också ger lite av sig själva till relationen, att de är öppna och ärliga. (Uggerhoj 2014)

Ilona: ”Mikä tekee kohtaamisesta hyvän?”

Förälder: ”Se ainakin, että jotenkin kun me kerrotaan siit meidän arjesta ja ehkä juuri niistä ongelmista yleensä sit puhutaan, niin kuuntelee aidosti. Varsinkin sairaalamaailmassa usein lääkärikunta varsinkin on semmoinen, et he menee sen roolinsa taakse ja vetoo siihen, et he tietää. Vaik eihän he tiedä meidän arjesta mitään, he ovat tietysti kirjasta lukeneet diagnoosina ja vetoovat siihen ja lähtevät helposti vähättelemään. (..) Tietysti se on vastavuoroinen tilanne, tietysti se meidän käytös vaikuttaa siihen myös.”

4.3 Handikappservicens reflektioner

4.3.1 Att göra serviceplan

Ilona: ”Blev ni och fundera på handboken? Hur kändes handboken och att jag är här och träffar familjerna och er?”

”Det kändes bra tycker jag. Det kändes positivt. Speciellt att familjerna sku få hjälp med det här. Och för oss är det också viktigt att dom relevanta sakerna kommer fram i dom här serviceplansdiskussionerna”

Innan serviceplanen togs i bruk i på handikappservicen gjordes det mesta av arbetet på papper, utan att man träffade klienterna i en så stor grad. Det att serviceplanen togs i bruk sågs som någonting positivt. Serviceplanen möjliggjorde en annorlunda kontakt, där förhållandet mellan brukare och personal kunde bli starkare. Tidigare var mötet med brukare inte i samma utsträckning möjligt på grund av bristande resurser. Serviceplanen möjliggjorde en mer omfattande helhetsbild av brukarens situation. Socialhandledaren går ofta hem till familjerna för att göra serviceplan, vilket också möjliggör att man träffar hela familjen och skapar kontakten med alla familjemedlemmar. De två familjerna som testade Pussel-arbetsboken var nöjda med den service de fick från handikappservicen. Detta trots att deras alla önskemål inte blev uppfyllda gällande service. Familjerna kanske hade förståelse för att det inte fanns tillräckligt mycket resurser, att besluten inte var enbart fast på de enskilda arbetstagarnas vilja.

”Nu är det överlag så att de funkar (..) att man känner ju dom här människorna, ändå dom flesta.”

”O sen tror jag att de är de som serviceplanen, kanske nu när vi mera har börja göra mera av dom också. När vi har mera möjligheter och resurser till de. Så e ju de att göra dem också så kommer man automatiskt närmare för då träffar man den här människan. Tidigare så hade vi så lite resurser så sökt mycke människor förstås, de blev ju bara papper. Men nu när vi nu träffar alla så blir de helt annan situation. Vi har ett ansikte, lika som dom har ett ansikte.”

Det att det handlar om en rätt så liten kommun tänkte både föräldrar och handikappservicen att gör att man kanske kan ha bättre relation mellan brukare och myndigheter. De är inte olika människor som ansvarar för olika service, utan de enskilda professionella har kunskap om all service. Också det faktum att personal eller i varje fall hela personalen inte byts ofta, utan man kan ha samma person i flera år gör att det hinner bildas en relation mellan brukare och professionella.

”Jag vet int, men jag tror att vi är också ganska flexibla här liksom om man jämför med större städer så tror jag att där e mer på något sätt, att man drar gränser. Eller i åtminstone just när man läser olika kommentarer om hur folk skriver om socialbyrå och just liksom till den här kontakten så e de ju ganska mycke frustration som kommer fram såhär allmänt. Det är klart att det också

finns här, absolut finns det. Men nog tror jag att vi är ganska flexibla och gör, ibland för mycket också.”

Flexibilitet var någonting som föräldrarna upplevde som positivt, eftersom det är så mycket att hålla reda på annars också. Byråkratin speciellt till FPA var sådant som föräldrarna upplevde att belastar vardagen mycket. Speciellt att kämpa med byråkratin då när familjerna inte får tillräckligt mycket stöd för att leva bra vardag sågs frustrerande. Organisationsförmåga är någonting som krävs av föräldrar för att vardagen ska hållas ihop.

”Nå de är nog en ganska häftig djungel för många. Just de här att söka allt möjligt hela tiden. Att de blir ganska jobbigt för många som har annars jobbiga situationer.”

Trots att relationen till brukarna fungerade i det stora så var detta inte självklart.

Handikappservicen upplevde att det också finns frustration bland brukarna, vilket beror på att de nekar service som klienterna upplever sig behöva. Detta gäller behovsprövad service. Också föräldrar berättade att de visste om familjer som inte har det så lätt.

Ilona: ”Var krockar de då när det krockar med människor?”

”Nu har vi förstås tyvärr sparkrav här i Raseborg, som har gjort att vi måst tolka lagstiftning o speciellt angående service ganska strikt. O många gånger upplever ju klienter att dom verkligen kan behöva nån specifik service som vi då kanske måst neka till ibland. Eller bjuda mycke mindre än va dom vill ha o så där. O de är ju klart att då blir de den där frustrationen, speciellt om man har olika uppfattning om det här att. Det är ju en subjektiv känsla de där med funktionsförmåga att nån med samma grad av funktionsnedsättningen. Den ena kan tänka... klarar sig ganska bra, har en positiv livssyn medan den andra kan tänka att den behöver hjälp med precis allting”

Handikappservicen upplevde det inte som en lätt uppgift att avgöra, vilken service som är nödvändig och när. Ibland är besluten solklara och ibland kan det vara svårt att avgöra när service verkligen behövs. Vissa grundkriterier kan tänkas existera och handikappservicen skulle ha önskat att de skulle kunna finnas kriterier för att fatta jämlika beslut. Men verkligheten är annorlunda och varje brukare, varje familj och situation är unik. Verkligheten kan tänkas bestå av många olika nivåer eller faktorer som påverkar på individen och livssituationen (Bhaskar & Danermark 2006.) Det hur familjen mår eller hur barnet mår kan tänkas bero på t.ex. familjens socioekonomiska situation. Hur klarar föräldrar av att kombinera arbete och att sköta barnet som behöver mycket vård? Hur inverkar föräldrars tidigare livserfarenheter t.ex. på hur föräldrar hanterar motgångar

eller belastning som livssituationen medför? På hurdant sätt inverkar servicestrukturen och det att föräldrarna hittar det "rätta sättet" att fungera i systemet? Hur mycket olika belastande faktorer kan det finnas? När kommer gränsen där föräldrar inte mera har kapacitet att kämpa? I min kandidatavhandling granskade jag på internetdiskussion där föräldrar till funktionshindrade barn diskuterade. Jag såg att de flesta föräldrarna kämpade och kämpade, de gav inte upp trots att de kunde vara tuffa livssituationer. Så fanns det också föräldrar som såg det tunga och fastnade i det, någon helt enstaka kanske hade gett upp hoppet till och med. Verkligheten är komplex och det finns många faktorer som inverkar på individens välmående.

Ilona: "Hur är det för er när ni hamnar i den situationen, att ni hamnar säga. (att brukaren inte får service som de ansöker) Hur känns de för er som jobbar? "

"Nog är det ju jätte tungt, det är kanske det som är det här.. en av de tyngsta grejerna här kanske. När man, nog kan det hända ibland att man upplever att dom verkligen sku behöva mera hjälp och stöd, men vi har inte på det sättet rätt att bevilja det. "

Den grundläggande uppgiften för socialt arbete kan ses vara att trygga välfärd för individer. Man kan se välfärden produceras på tre olika nivåer. På statlig nivå står hela nationens välfärd i centrum. Politiken styr beslutsfattande och lagstiftning. På den kommunala nivån ligger kommuninvånarnas välfärd i centrum och utgående från detta organiseras service. Även här inverkar också den kommunala politiken på beslutsfattande. På servicenivån görs klientarbete med servicebrukarens välmående som utgångspunkt. Professionella bemöter brukare med yrkeskunskap som bygger på utbildning och erfarenhet. (Niemelä 2011, 16-18) Den enskilda arbetstagaren som träffar klienten blir ansiktet för beslut på alla dessa nivåer angående hur service erbjuds och organiseras. För de som utför socialt arbete gör det från vissa etiska grundaspekter. Då resurserna minskar och handlingsutrymmet blir mindre hamnar socialarbetare eller socialhandledare fatta beslut som strider mot deras yrkesetik. De hamnar i en motstridig position som kan väcka ångest och belasta både enskilda arbetstagare och hela teamet.

"När de handlar om större insatser så de funderar vi tillsammans. O de är både bra när man behöver stöd av varandra och sen också de där att man inte blir ensam med de där beslutet. Även om man skriver som tjänsteman under sitt eget namn i beslut. Men man vet ändå att man har delat det där ansvaret på sätt och vis i beslutet."

Att få stöd av kollegor, att ta ansvar över besluten tillsammans då det man gör inte uppfyller kraven för det som upplevs som bra arbete kan skydda individen från den belastning som den motstridiga situationen medför. Detta gäller sådant stöd som lagstiftning inte tryggar med subjektiv rättighet. Då professionella inte kan utföra etiskt socialt arbete så finns det risk för att man blir cynisk och ger upp de grundprinciper som socialt arbete stöder på (Pehkonen et al. 2011, 8.) Då kanske man skyddar sig själv med att gömma sig bakom den professionellas roll och inte bemöter brukaren med de principer som socialt arbete grundar sig på. Detta kan medföra att förhållanden mellan brukare och professionella inflammeras ännu mer, vilket gör att familjerna kan bli utan den hjälp som de skulle behöva för att klara sig i vardagen. De professionella har också mycket makt då de väljer vem som får service och vem som inte får och i hurdana situationer. Brukarna kan göra klagomål om de vill och orkar. Samtidigt som det skyddar den enskilda professionella att besluten görs i team så kan man fundera hur olika rösterna hörs i dessa team? Hur kan t.ex. gruppdynamiken inverka på beslut? Trots att resurserna inte var tillräckliga i Raseborgs handikappservice upplevdes situationen inte så dystert som den ibland i median kan verka, att brukare i en stor grad upplever att de inte får den hjälp och stöd som de skulle behöva och att relationerna är konfliktfyllda.

4.3.2. Barnets roll i processen

Ilona: "Brukar barnen vara med på serviceplansmötena? Eller huvudtaget de där barnen som är klienter?"

"Ganska lite. Nog. För många kan det vara svårt att det känns jobbigt, att dom av den orsaken inte vill vara med. O sen är ju förstås vad det är för handikappat. Att e de ett barn som kräver annars mycket så kan det vara så att situationen i serviceplanen blir sån att. Att de är många gånger för föräldrarna att det är skönare för föräldrarna att dom (föräldrarna) kommer. Att då får man själv diskutera. Att de beror ganska mycket på de där. Men ja tycker att de är ganska sällan som barnen är med. Eller ganska sällan som dom vill vara med så att säga."

Barnets roll och aktörskap i processerna är någonting som handikappservicen inte har tillsammans reflekterat över. Det finns dock ett intresse för att höra barnen. Ofta kan föräldrarna fråga om barnen behövs med. Mötena hålls för det mesta hemma hos familjerna så det kan hända att barnet är i varje fall fysiskt närvarande. Ifall man frågar barnen om åsikt på ett möte så kan de

hända att de svarar att de inte vet. I denna forskning följde barnen noga med i diskussionen, trots att de kunde verka som om de inte gjorde det.

”Nog tycker jag att det är roligt att höra, åtminstone träffa barnet och höra vad de tycker eller tänker. Ofta säger dom ’jag vet int’. Men ofta om man pratar om stödfrån så så borde man borde kanske finna rätta ord och rätta sätt att kommunicera då med barnet. Just i den stunden kan det liksom vara svårt. Hur ska ja liksom förklara så, att liksom de här att språket kan ju ofta vara. Att handikappservice som ord kan redan vara sånt, att ’jag kommer från handikappservicen från socialbyrån’. Att de är klart att de är viktigt att höra.”

Barnens delaktighet (participation) i ärenden som gäller dem själva är en av de tre huvudpunkterna i FN:s konvention om barnets rättigheter. Denna rättighet förverkligas ändå minst även i det nordiska länderna som anses vara förebild i att förverkliga barnens rättigheter. Synen på barn och barndom har ändrats i och med modern barndomsforskning. Barndomen ses inte mera som enbart ett stadie som förbereder människor till vuxet liv. Barn ses som värdefulla individer som aktivt kan delta i sitt liv och de samfund som barnen tillhör. Detta är avgörande för identitetsutvecklingen. (Hotari et al. 2009, 117) Inom barnskyddet har man utvecklat barnets delaktighet och verktyg till att höra barnen. Nigel Thomas (2002) har konkretiserat barnets delaktighet i praktiken i sex olika punkter:

- Möjligheten att välja
- Möjligheten att få information
- Möjligheten att inverka på processen
- Möjligheten att uttrycka sig själva
- Möjligheten att få hjälp och stöd i att uttrycka sig själva
- Möjligheten till självständiga beslut.

Modellen visar att barn är unika, barnens situation varierar och de behöver olika vid olika tillfällen (ibid, 121-122) Att ha möjligheten att välja att man inte vill delta är också en form av delaktighet. Men i hurdan grad har barnen egentligen möjlighet att delta? Den byråkratiska terminologin i sig är svårt. Om barnen inte får ett grepp om vad man egentligen talar om, om det man diskuterar görs enbart på ett sådant plan att man inte har möjligheten att förstå innebörden så existerar det heller inte jämlika förutsättningar för att kunna delta. Det hur vuxna bjuder in barnen till att delta har betydelse. Förutsättningen för att barnen ska kunna delta är att man vill dela makt med

barnet, man ger genuina möjligheter för barnen att förstå och greppa det man diskuterar. Att dela makt med barnen innebär inte att man skulle ge ansvaret till barnet, eller att barnen kan välja hur de tycker. Det innebär att man tar barnen med i processen förklarar till dem, hör dem och ger dem chansen att inverka. Barn på handikappservicen säger egentligen inte så mycket om i hurdan grad barnen kan delta. Barnperspektiv i sig är det att den som arbetar med familjen har träffat barnet och har hört andra människor tala om barnet och på detta sett kan bilda en uppfattning om hurdan barnet är. Men det finns också många sådana som verkligen skulle kunna delta på ett aktivare sätt. Så som forskning tyder på så handlar detta också om arbetssätt och arbetskultur (Olli et al. 2012, Reynaert et al. 2010, Eydal et al. 2006)

”O de som ju e här tänker ja i vårt jobb eller på omsorgen eller när de har kommunikationssvårigheter, vilket de ofta har. De e ibland ett sådänt, eller en situation som man ofta måst ge mycke. De är ofta ett stort bord o man antingen har ett barn eller en vuxen som int riktigt kommunicerar o man vet int hur man själv ska ta de där första steget. O dom andra är så vana vid det. Att hur liksom fråga. Att de är bara att vara modig. O ibland hjälper de här anhöriga eller vårdpersonalen o ibland e de svårare..”

De som möter barn med ett arbetssätt där barnet ses som subjekt och där en målsättning är att förstärka barnets aktörskap, upplever arbetet ofta som rikt och givande (Olli et al. 2012.) . Redan det att man har sett barnet och hört föräldrar berätta vad barnet njuter av i livet gör att man har en annorlunda förståelse för barnet som subjekt.

”Härifrån nu framåt så såhär på riktigt. Att de är viktig sak att höra. Men just de där att alltid, att alltid då fråga och diskutera med barnet. Och också fästa uppmärksamhet på det att vad e den här serviceplanen egentligen. Att det tror jag också att jag åtminstone många gånger glömmer att förklara att varför jag kommer och vad har den här serviceplanen för roll just för de här, i barnens liv.”

Detta är någonting som enskilda professionella kan inverka på med sättet som de arbetar. Det kan ändå inte ligga enbart på enskilda professionellas ansvar, utan också arbetskulturen behöver förändras. Det kräver insatser också på statlig och kommunal nivå. Det kräver vilja att se dessa funktionshindrade barn och unga som individer i existerande strukturerna.

4. 3.3 Att ta fram också styrkor

För att kunna veta vad brukare behöver hjälp med, hurdan service de är i behov av så behöver man gå igenom det som brukaren har svårt med. De möten som jag deltog i var uppdatering av serviceplan, vilket gjorde att det redan fanns kunskap om hjälpbehoven och därför behövdes de inte gå så noga igenom.

”Att ja har upplevt de så att när de är ny klient så måst man ju fråga o lite mer ingående att ’va e de som du behöver hjälp med’. O en gång var de t.ex. en ung kille kanske på 14 år som rusa ut o var jätte arg på mig. För vi tog just upp de här att va han behöver hjälp med. O sen han då uttryckte sig själv då. O så var de där föräldrarna att ’nå egentligen så e de nog int riktigt sådär’ o de är klart. Att då blev de på något sätt o ja tänkte att ’huh, hur sku man kunna göra de på annat sätt’. Men man måst ju nog ta opp också va e problemet och vad behövs hjälp.”

Det kan vara ganska tufft för en individ, speciellt ett barn att noggrant gå igenom sådant som individen inte klarar av själv och behöver hjälp med. Speciellt ifall stödbehovet framkommer när barnen redan är äldre. I citatet ovan kommer fram att situationerna kan vara svåra för alla parter. För en mer helhetsmässig bild av individen och ett grepp som stöder identitetsutvecklingen så kunde man i större utsträckning ta i beaktande styrkor hos individer och hos familjer. Familjerna tyckte om att göra Pusslet och den var till karaktär sådant att den tog starkt upp det positiva, styrkorna i familjen eller hos individer. Då serviceplansmötet baserar sig på blanketten (bilaga 3) så kommer dessa styrkor inte upp i serviceplansmötena ifall inte familjerna själv tar dem till tals.

”I åtminstone barnskyddets klientplan finns ett ställe där man går igenom familjens resurser. O de kanske vi sku i princip kunna fokusera lite mer på åtminstone där i rutan för funktionsförmåga. Att man faktiskt sku kunna riktigt uttryckligen skriva dom saker som funkar först kanske. Att den här klienten klarar jätte bra av de här o de här o de här. Och behöver extra stöd med vissa saker. Kanske man gör så ibland, eventuellt. Att de är viktigt att fokusera sig på de positiva sakerna också.”

Det är viktigt att det finns i strukturerna också och i detta fall i blanketten för serviceplanen frågor som möjliggör dialog om det som fungerar. Det här är också någonting som är bra för barnen att höra och som barnen kan delta i. Att inte barnet får en känsla av att vara en belastning. Också kunde man fråga styrkor hos föräldrar och hela familjen.

”Jag tycker själv om tanken att hela familjen e me där. Just i hela serviceplaneringen. Att det sku va jätte fint om vi sku kunna på något sätt stöda hela familjen o man sku.. Men att de är ju en

resurs och förstås också en ekonomisk fråga också. Men just att kunna på något sätt. Nåja, nu kan man ju diskutera att vad det finns just för styrkor och drömmar i familjen, men att sen kommer verkligheten i mot i nåt skede. Men ja tycker att de är jätte fint, att speciellt.. De är säkert så att de här handikappade barnet e liksom i mitten o just att då syskonen också blir hörda.”

Kanske man kunde stöda hela familjen med att diskutera familjens styrkor och också exempelvis syskonens roll i funktionshindrade barnets liv. Syskonens roll kom starkt fram i denna forskning. Förhållandet mellan syskon och barnet med funktionshinder var varmt och viktigt. Syskonen var hjälpsamma och stolta av att vara syskon till barnet i fråga. Det fanns humor och tävling så som i många syskonförhållanden. Det är inte alltid lätt för föräldrar att fungera jämlikt mellan syskon som har så olika förutsättningar till att fungera. Också kan vardagen snurra mycket runt det funktionshindrade barnet, vilket inte nödvändigtvis är så lätt för syskonen att acceptera. Också fanns det föräldrars önskan om att syskon kanske i framtiden kan ha en större roll i det funktionshindrade barnets liv eftersom de kommer alltid att behöva extra mycket stöd. På detta sätt kunde man tänka sig att de redan nu skulle kunna vara bra att ha syskonen involverade på något plan.

”Man kan ju tänka sig att det ofta kan vara så att... Att dom här syskonens röst inte blir hörd. Att de är de här handikappade barnet som alltid är den här huvudrollsinnehavaren i ganska många sammanhang, att det kan ju vara faktiskt skönt att nångång ha nån del..plats i just i såna diskussioner”

”Ja minns att ja själv reagera på syskonet. När vi en gång var där o gjorde serviceplan. Syskonet var så positivt på något sätt så, barnet var så nära o så viktig för syskonet. (..) För att vara barn i den åldern så var syskonet väldigt, väldigt mogen.”

I samtalet kom det också fram att ibland lever föräldrarna så inne i det funktionshindrade barnets ärenden att det inte finns utrymme för alla parter att höras. Föräldrarna gör allt de kan för barnet. Hos de föräldrar som var med i denna forskning märkte man hur engagerade de var för att familjen skulle må bra. Det är dock viktigt att olika familjemedlemmars röst blir hörd.

”(..) Att de där vi, våra föräldrar är ju ofta såna som är sånhäna tigemammor, ändå verkligen lyfter fram barnens behov. Att de är därför vi träffas ofta.”

5. Avslutande diskussion

I denna forskning har jag granskat på processen där serviceplan görs med två familjer där Pussel för ett gott liv-arbetsboken fungerar som stöd. Forskningen representerar inte alla familjer på handikappservice eller alla socialbyråer för handikappservice. Forskningen kan dock ge inblick i hur processerna upplevs av olika aktörer och hur olika element kan inverka på helheten. Familjerna tyckte om arbetsboken och dess reflekterande och positiva karaktär. Barnen deltog i processen varierande. I familjen där hela familjen deltog var barnen aktiva och berättade mycket. Också syskonen fick berätta om sina erfarenheter, vilket kanske sker mer sällan då fokus ofta ligger på det funktionshindrade barnet. Barnen hade också efteråt reflekterat om boken likaså hade en del föräldrar. Familjerna tyckte att det var viktigt att det fanns en utomstående person som ställde frågor åt dem och ville höra vad familjemedlemmarna berättade. Föräldrarna upplevde att Pussel-arbetsboken inte hade en konkret nytta i serviceplaneringen för dem. Orsaken till detta var att de hade själva kontroll över servicen och olika servicealternativ. Familjerna levde vardag som de upplevde som gott och relationen till olika instanser fungerade bra. Läget hade inte alltid varit sådant. I ett tidigare livsskede då allting var nytt för dem, då föräldrarna behövde information och hjälp med att planera service skulle Pussel-arbetsboken ha stött dem bättre. Man kan se dessa föräldrar vara utbildade av servicesystemet och att de kan fungera i systemet på bästa möjliga sätt. (Uggerhøj 2014)

Handikappservicen upplevde att serviceplanen hade möjliggjort en närmare relation med brukarna samt en bättre helhetsuppfattning av brukarnas situation. Serviceplanen sågs som ett viktigt verktyg och stödet av Pusslet i processen sågs som positivt. Trots sparkrav upplevde handikappservicen att relationerna med de flesta brukare fungerar bra. Dock fanns det också frustration bland brukarna som grundar sig på nekade servicebeslut. Att neka service som brukare och också socialhandledare eller socialarbetare såg som nödvändigt upplevdes vara det tyngsta i arbetet. Heller sågs inte serviceplaneringen som en alltid så lätt process eftersom behovet av service och brister i funktionsförmåga måste gås så noga igenom. Detta ansågs dock nödvändigt. Också föräldrarna tog upp den problemorienterade servicekulturens och dess inverkan på barnet. Barnet kan börja se sig som en belastning för föräldrarna. Detta kan ha allvarliga konsekvenser för barnets självuppfattning. Också föräldrar har en vilja att berätta om det positiva i barnet och om de framsteg som de tillsammans har tagit (Olli et al. 2012.) Handikappservicen har inte reflekterat

på barnets roll tillsammans. Dock finns det intresse för att höra barnet och vilja att få dem att delta i större utsträckning.

Frågorna i serviceplanen (bilaga 3) bygger på information om funktionsförmåga och behov av service. Det finns egentligen inte frågor som skulle behandla sådant som fungerar eller reflektion över vad det är i servicen som gör att den fungerar för brukaren. Pusslet är reflekterande och den bygger på emansipation, att familjen själv funderar på de pusselbitar som deras vardag består av, utvärderar hur de existerande bitarna fungerar och hur de kunde justeras så att det bildar en bra helhet. Dessa två utgångspunkter är mycket olika och på något sätt så möter de inte varandra. Den reflekterande dialog som förs när Pusslet görs är någonting som inte syns i serviceplanen. Det dialogiska och reflekterande arbetssättet är fast på hur socialhandledaren eller socialarbetaren fungerar i situationen där serviceplan görs. Också kan det vara fast på föräldrars sätt att berätta och ta utrymme under mötet. För att föräldrar på eget initiativ ska berätta om också det goda i livet, måste de finnas en fungerande relation mellan brukare och arbetstagare.

Att ta med servicebrukare för att utveckla service har varit på agendan i nordiska länder redan i 20 år. Ändå involveras brukarna mycket lite i utvecklandet av service. (Uggerhøj 2014) Ifall frågorna i serviceplanen skulle vara mer reflekterande. Om man också skulle diskutera hur servicen fungerar för brukaren, varför den fungerar eller inte fungerar så skulle det möjligtvis kunna finnas mera utrymme för barnets upplevelser. Också skulle handikappservicen få feedback för den service som kommunen erbjuder och hur den fungerar för brukare. På detta sätt kunde serviceformer också utvecklas. Ifall det skulle finnas möjlighet för brukare att mera ta upp också det som fungerar, de framsteg som brukarna har tagit så skulle serviceplanen på annat sätt stöda empowerment för brukarna och på detta sätt uppfylla sociala arbetets centrala uppgifter (Heinonen 2014.) Den kunde förstärka de goda som redan existerar. Processen där serviceplanen byggs upp kunde på detta sätt stöda handikappservicen till ett mer omfattande brukarperspektiv där brukarnas upplevelser skulle få mera plats. I en sådan process kunde hela familjen delta. På intervjun tog handikappservicen upp de brukare som har negativare livssyn och som upplever att de behöver mera stöd för att klara sig. För dessa brukare kunde det vara viktigt att i större omfattning också fästa uppmärksamhet på styrkor och det goda som redan existerar.

Att planera service med brukarna innebär att socialhandledaren eller socialarbetaren bemöter brukarna. De har ett ansikte för varandra. Det är en ömsesidig relation. Den relationen är dock inte jämlik, utan den innehåller element av makt. Makt kan inte undvikas i samarbetet mellan socialt

arbete som representerar en stark auktoritet och brukare som behöver hjälp (Uggerhøj 2014, 213.) Handikappservicen har makt att fatta beslut om service för brukarna. Då resurserna inte räcker till hamnar de tolka lagstiftning strikt och neka service som brukare upplever sig behöva och som också professionella ser att brukare behöver för att må bra. De som utför socialt arbete kan hamna i kläm mellan brukare och organisationen. Yrkesetiska dilemman kan vara belastande och professionella kan hamna skydda sig själva från detta. I Raseborg upplevde handikappservicen att situationen inte för tillfället var så svår, som syntes också hos de två familjerna som var med i forskningen. Att svåra besluten görs tillsammans i team hade en skyddande effekt. Men det kanske inte är fallet i alla kommuner? Ifall professionella måste göra sig själva tuffare, kanske bli mer cyniska så hur inverkar det på brukarna och relationen som forskning (t.ex. Uggerhøj 2014) tyder på att är en så viktig del av arbetet. Kunde man ta makten till tals med brukare och på ett öppet och ärligt sätt reflektera kring maktfrågor? Också den positiva makten som stöder familjens goda vardag?

Jag har valt att avgränsa dokumentationen av serviceplanen utanför denna studie. Detta är en fråga som också skulle vara viktigt att forska i. Dokumentationen, hur man skriver om brukarna eller för brukarna har betydelse för hur brukarna upplever sin roll i processen. Anu Autio granskade i sin praktikforskning på serviceplans dokumentation. Hon såg att brukaren beskrevs ofta i tredje person ("brukaren bor..") eller i passiv ("rör sig självständigt utomhus"). Endast enstaka serviceplan var skrivna till personen i fråga (Autio 2013, 29). Forskning tyder också på att det medicinska tankesättet existerar starkt inom olika professioner så som socialt arbete (Vehkakoski 2006). Också Autio ifrågasätter diagnosens nödvändighet i serviceplanen? (Autio 2013, 29) Vad är egentligen det centrala i det sociala arbetet som utförs på handikappservicen?

I det sociala arbetets yrkespraxis har barnets roll som individ som är berättigad till deltagande i processer blivit starkare (Hurtig 2006, 191.) Barnets roll inom handikappservicen eller det funktionshindrade barnets roll i processer som de själva är involverade i är någonting som jag ser som nödvändigt att ta tag i. Dessa barn kommer troligtvis också i vuxendomen vara beroende av statlig service. De hamnar kanske alltid att vara en del av serviceprocesser. Istället för att se dem som passiva medlemmar som man kanske ofta talar över så kunde man involvera dem mera i processer så att de lär sig att tala om sina egna upplevelser och inverka på de beslut som fattas som berör dem själva i den mån det är möjligt. Detta inte enbart för att de är deras mänskliga rättigheter, utan för att de ska kunna utveckla sin identitet som individer. Jag ser inte att det i de

existerande strukturerna finns utrymme för detta. Professionella kan inverka med sina egna attityder och arbetssätt som är involverande. Men för att arbetskulturen ska förändras så behövs forskning och reflektion om barnets roll och position inom handikappservicen. Det att Pertti Kurikan Nimipäivät kommer att representera Finland i Eurovisionerna berättar om att människorna ser funktionshindrade som individer som kan nå sina drömmar som vem som helst. Detta är någonting som också beslutfattarna och professionella inom handikappservicen behöver se för att dessa barn inte ska behöva uppleva sig som problem, utan värdefulla individer som med stöd av andra människor har möjligheten att aktivt sträva efter att nå sina drömmar i livet.

6. Källor

Autio, Anu (2013) Helsingin vammaisten sosiaalityön palvelusuunnitelmien sisältö ja laatimisprosessi. Socca.

Bhaskar, Roy & Danermark, Berth (2006) Meta-theory, Interdisciplinarity and Disability Research: A Critical Realist Perspective. *Scandinavian Journal of Disability Research*, 278-297.

Forskningsetiska delegationen. Etiska principer för humanistisk, samhällsvetenskaplig och beteendevetenskaplig forskning och förslag om ordnande av etikprövning. Helsingfors 2009.

Gudny Björk Eydal & Mirja Satka (2006) Social work and Nordic welfare policies for children—present challenges in the light of the past. *European Journal of Social Work*, 305-322.

Gundersen, Tonje (2012) Human dignity at stake – how parents of disabled children experience the welfare system. *Scandinavian Journal of Disability Research* 14 (4), 375-390.

Heinonen, Jari (2014) Rakenteellinen sosiaalityö muutoksessa ja muuttujana. I verket Anneli, Pohjola, Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana (red.) Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014. Unipress: Eu.

Hotari Kaisa-Elina, Oranen Mikko & Pösö Tarja (2009) Lapset lastensuojelun osallisina Teoksessa Bardy, Marjatta (toim) Lastensuojelun ytimessä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. 117-132.

Hurtig, Johanna (2006) Lasten tieto sosiaalityön haasteena. I verket Forsberg, Ritala-Koskinen & Törrönen (red.) Lapset ja sosiaalityö. Kohtaamisia menetelmiä ja tiedon uudelleenarviointia. Ps-kustannus.

Jacobsen (1997)

Kvale, Steiner (2005) Den kvalitativa forskningsintervjun. Studentlitteratur, Lund.

Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2011:10. Erityistä tukea tarvitseva lapsi on ensisijaisesti lapsi. Lapsen oikeudet osaksi vammaispolitiikkaa.

Larsen, Elisabeth (2011) Help or formality? Children's experiences of participation in home-based child welfare cases: A Norwegian example. *Nordic Social Work Research* 1(1), 43-60.

Lindqvist, Ann-Marie (2008) Delaktighet för personer med utvecklingsstörning i en forsknings- och omsorgskontext granskat ur ett medborgarperspektiv. FSKC rapporter 5/2008

Määttä Paula 1999. Perhe asiantuntijana. Erityiskasvatuksen kuntoutus ja käytännöt. Gummerus Kirjapain Oy, Jyväskylä 1999.

Niemelä, Pauli (2011) Sosiaalityö hyvinvointietiikan kannatajana. I verket Pehkonen, Aini m.fl. (red) *Sosiaalityön arvot ja etiikka*. Juva: Ps-kustannus.

Olli, Johanna, Vehkakoski Tanja & Salanterä Sanna (2012) Facilitating and hindering factors in the realization of disabled children's agency in institutional contexts: literature review. *Disability & Society* Vol.27, No 6, 793-807

Pehkonen Aini & Väänänen-Fomin, Marja (2011) Arvojen ja etiikan dilemma sosiaalityössä. I verket Pehkonen, Aini m.fl. (red) *Sosiaalityön arvot ja etiikka*. Juva: Ps-kustannus.

Rauhala, Pirkko-Liisa & Virokannas, Elina (2011) Sosiaalityön tutkimuksen etiikka, opettaminen ja tietoarvo. I verket Pehkonen, Aini m.fl. (red) *Sosiaalityön arvot ja etiikka*. Juva: Ps-kustannus.

Reynaert Didier, Bouverne-De Bie Maria and Vandeveldt Stijn (2010) Children, Rights and Social Work. *Social Work & Society* 8 (1), 60-69.

Strandell, Harriet (2010) Etnografinen kenttätyö: lasten kohtaamisen eettisiä ulottuvuuksia. I verket Lagström, Hanna m.fl (red.) *Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka*. Helsingfors: Nuorisotutkimusverkosto.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Livonia Print, Latvia.

Uggerhøj, Lars (2014) The powerful meeting between social workers and service users: Needs, barriers and possibilities in participation processes in agency settings. I verket Matthies, Aila-Leena

& Uggerhøj, Lars (red.) Participation, marginalization and welfare services. Ashgate publishing: England.

Vehkakoski, Tanja (2006) Leimattu lapsuus? Vammaisuuden rakentuminen ammatti-ihmisten puheessa ja teksteissä. Jyväskylä: University of Jyväskylä

Internetkällor:

www.hs.fi Suni, Henrik Eduskunta hyväksyi YK:n vammaisten yleissopimuksen. Hämtat 3.3.2015

www.lapsiasia.fi. Hämtat 3.3.2015.

www.raseborg.fi/handikappservice. Hämtat 18.3.2015.

<http://www.ratkes.fi/tietoa-ratkaisukeskeisyydestae/artikkeleita/ratkaisukeskeisyys-paehkinaenkuoressa/>. Hämtat 3.3.2015

<http://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja>. Hämtat 7.3.2015.

http://verneri.net/yleis/sites/default/files/dokumentit/pdf/pussel_for_ett_gott_liv_3.pdf

www.stm.fi. Hämtat 3.3.2015.

7. Bilagor

Bilaga 1

Infobrev svenska

Bästa föräldrar,

Jag studerar socialt arbete på Helsingfors universitet. I magisterstudierna ingår en forskning som ska bidra med nytta till praktiken och jag har kommit till Raseborg handikappservice för att genomföra min praktikforskning under december 2014 och januari 2015.

Raseborg stad är intresserade av hur "Pussel för ett gott liv"-arbetsboken kan hjälpa familjerna att förbereda sig på mötet där serviceplanen görs. Arbetsbokens idé är att familjemedlemmarna tillsammans funderar på sin vardag och ställer mål inför framtiden. Serviceplanens syfte är fungera som verktyg för att er kunskap och behov av stöd ska komma fram.

Eftersom er familj ingår i målgruppen för praktikforskningen skulle jag gärna vilja testa handboken tillsammans med er. Jag skulle komma och följa med och se hur handboken fungerar för er familj. Jag skulle delta i mötet där serviceplanen görs tillsammans med personal från handikappservice. Jag skulle också ta del av er erfarenhet av hur arbetsboken fungerade för er familj. På detta sätt kan jag ta del av er erfarenhetskunskap. Just er kunskap och erfarenheter är viktiga!

Er deltagande är frivilligt & Ni har rätt att avbryta Er medverkan när Ni vill. Som undersökningsdeltagare garanteras ni anonymitet, vilket innebär att uppgifter om er ges största möjliga konfidentialitet. Uppgifter som kan härledas till er familj kommer att aidentifieras. Ifall ni godkänner att träffen bandas kommer materialet att förstöras när studieperioden är avlagd (under året 2015).

Ni kan bekanta er med "Pussel för ett gott liv"-arbetsboken genom länken nedan

<http://verneri.net/yleis/tukea-perheiden-palvelusuunnitteluun>

Ni kan kontakta mig ifall ni kunde tänka er att delta i forskningen eller ifall ni vill träffa mig och höra mera.

Med vänliga hälsningar

Ilona Fagerström

ilona.fagerstrom@helsinki.fi

Bilaga 1

Infobrev finska

Hyvät vanhemmat,

opiskelen sosiaalityötä Helsingin yliopistossa ja suoritan talven 2014/2015 aikana maisteriopintoihin liittyvää sosiaalityön käytäntötutkimusjaksoa Raaseporin vammaispalveluissa. Opintojakson tavoitteena on tuottaa käytännön työtä hyödyttävää tietoa pienimuotoisen tutkimuksen avulla.

Raaseporin kaupunkia kiinnostaa kuinka ”Hyvän elämän palapeli”-käsikirja voisi auttaa perheitä valmistautumaan palvelusuunnitelman tekoon. Käsikirja on tehty perheille, jotta palvelusuunnitelman tarkoitus selvenisi ja jotta perheet voisivat paremmin tuoda tuen tarpeensa esiin. Palvelusuunnitelman tehtävä on tukea lasta ja perhettä, se tehdään yhdessä vammaispalvelun ja perheen kanssa.

Teidän perheenne kuuluu tutkimuksen kohderyhmään ja tämän vuoksi haluaisin kokeilla käsikirjaa juuri teidän kanssanne. Tulisin seuraamaan miten te perheenä otatte käyttöön käsikirjan ja miten se toimii apuna ja tukena, kun pohditte omaa arkeanne. Tulisin myös seuraamaan, kun te yhdessä oman vammaispalvelun työntekijänne kanssa teette palvelusuunnitelman. Keräisin vielä tämän jälkeen palautetta teiltä joko haastatteluna tai kirjallisena palautteena. Tietoja käsitellään anonymisti ja ehdottoman luottamuksellisesti eikä yksilöllisiä vastauksia voida tutkimuksesta erottaa.

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja voitte halutessanne keskeyttää tutkimuksen. Juuri teidän mielipiteiden ja kokemuksienne avulla voidaan palveluita kehittää niin, että ne tukisivat paremmin perheitä. Tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella, millä lailla ”Hyvän elämän palapeli”-käsikirja voi auttaa perheitä osallistumaan palveluiden rakentamiseen, jotta palvelut paremmin tukisivat lapsen ja perheiden arkea. Käyttäisin samaa aineistoa pro gradu tutkielmassani, jossa tarkoituksena on tarkastella lasten ja perheiden näkemyksiä osallistumisesta vammaispalveluissa.

Hyvän elämän palapeli-käsikirjaa voit tarkastella osoitteessa: <http://verneri.net/yleis/tukea-perheiden-palvelusuunnitteluun>

Voitte ottaa yhteyttä vammaispalvelun työntekijäänne ja voimme tavata yhdessä ja tarkemmin pohtia tutkimuksen sisältöä ja tutkimukseen osallistumista.

Terveisin,

Ilona Fagerström,

ilona.fagerstrom@helsinki.fi

Samtyckesblankett

Härmed samtycker jag att det jag delger får användas för forskningsändamål.

Jag har informerats om forskningen och jag känner till att jag kan avbryta mitt deltagande när jag vill.

Underskrift

Namnförtydligande

Datum

HANDIKAPPSERVICE

1/5

17.11.2014

Serviceplan

Kontaktinformation

(Klientens adress och telefon, närstående/vårdarens/närmaste anhörigs/kontaktpersonens adress och telefon)

Diagnos på skada eller sjukdom

(Diagnoser och olägenheter som skadan eller sjukdomen orsakar, sinnesorgan, psykiskt tillstånd, minne, RAVA-poäng)

Nuvarande hjälpmedel och användningen av dem

Social situation

(T.ex. familjeförhållanden, nätverk)

Resoradress: Vuxensocialarbete
Raseborgs stad, socialbyrå
Raseborgsvägen 37, A-huset
10550 Ekenäs

Postadress: Vuxensocialarbete
Raseborgs stad, socialservice
Raseborgsvägen 37, A-huset
10660 Ekenäs

Pirkko Jaana
019 289 2000
förnamn.etternamn@raseborg.fi
Telefontid mån-fra kl. 11-12

17.11.2014

Boende

(Bostad och ändringsarbeten i bostaden, utförda/behov, nuvarande bostadsort/vårdplats)

Funktionsförmåga och dagligt behov av hjälp

(Förmågan att klara sig på egen hand i jämförelse med behovet av hjälp dagligen/under ett dygn)

Social trygghet

(Pensioner, vårdbidrag o.s.v.)

Handikapp- och socialservice

(Färdtjänst, stöd för närståendevård, personlig assistent, tolktjänst o.s.v.)

Besöksadress: Vuxensocialarbete
Raseborgs stad, socialbyrå
Raseborgsvägen 37, A-huset
10650 Ekerås

Postadress: Vuxensocialarbete
Raseborgs stad, socialservice
Raseborgsvägen 37, A-huset
10650 Ekerås

Pirkko Juana
016 265 2000
Mihann.eliemanni@raseborg.fi
Telefontid: mån-fre kl. 11-12

17.11.2014

Hjälp och service som tillhandahålls i hemmet

Hemservice och/eller hemsjukvård	Från annat håll
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Instanser som ansvarar för klientens service

Socialvårdsenheten	Hälsa- och sjukvården	Annat ansvarigt håll:
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Övrig verksamhet och fritidsintressen

(Verksamhet och fritidsintressen som klienten ägnar sig åt dag igen eller regelbundet)

Klientens önskemål

(Om servicebehovet och ordnandet av servicen)

Receiv address: Vuxensociala byrå
Raseborgs stad, socialbyrå
Raseborgsvägen 37, A-huset
12650 Ekenäs

Postadress: Vuxensociala byrå
Raseborgs stad, socialservice
Raseborgsvägen 37, A-huset
12650 Ekenäs

Pirola Jaana
015 263 2000
[merita.jaana@raseborg.fi]
Tietokone: määre ki. 11-12

17.11.2014

De personer som har gjort upp planen, hur länge planen är i kraft och översyn av planen

Klientens samtycke

De i serviceplanen omnämnda instanserna kan vid behov förmedla information sinsemellan och samarbeta i ärenden relaterade till genomförandet av planen.

 Ja Nej**3 a § 2 mom. i lagen om service och stöd på grund av handikapp**

För utredandet av en handikappades behov av service och stöd ska, utan obefogat dröjsmål, en serviceplan göras upp enligt vad som bestäms i 7 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000). Serviceplanen ska ses över om den handikappades servicebehov eller omständigheter förändras samt även annars vid behov.

Besöksadress: Vuxensociala bete
Raseborgs stad, socialbyrå
Raseborgsvägen 57, A-huset
10560 Ekerås

Postadress: Vuxensociala bete
Raseborgs stad, socialservice
Raseborgsvägen 57, A-huset
10560 Ekerås

Finans: Jorås
010 288 2000
Örtel: orttelenn@raseborg.fi
Trafiktid mån-fre kl. 11-12